

на върха на айсберга: конфликтът между двете начала се простира и дълбоко в подсъзнателното – поради което човек е неспособен да осмисли собственото си съществуване и да постигне целите си, тъй като смисълът на всяко негово действие се разпада в тези противоречия и тъй като над него виси като брадва въпросът: и какво от това? Самата поява на този свят е вече присъда, самото живеене не е нищо повече от сън, видение, *маска* – и, разбира се, маска на смъртта. Достатъчно е да припомним, че именно в „Маска“ – стихотворението, в което Яворов определя своята мисия с думите: „Сврѣхземните въпроси,/ които никой век не разреши,/ дълбаех ням“, ще срещнем и следния екзистенциален вопъл:

*Смъртта – не виждам друго в белия кивот
на твоите скрижални тайни, о живот!*

Тази визия всъщност е едно радикално *демаскиране* на живота – така, както Яворов сваля маската на деня и се изправя лице в лице с нощта – вечна и умъртвяваща, така и вглеждането в тайните на живота демаскира неговата същност, показва ни го като смърт. Самото това демаскиране обаче е по особен начин проблематизирано, лукаво раздвоено, разпиляно във взаимно отричащи се образи. Животът е въплътен в образа на маскирана вакханка: чрез нейните думи поетът е идентифициран като въплъщение на смърт – чрез един презрителен и арогантен жест, и с думите: „Хей, смърт, дай на живота път!“ Ала самият поет на свой ред е демаскирал деня, при което ясно се долавя хармонията между двойките ден-нощ и живот-смърт. Смъртта не само е единственото в скрижалните тайни на живота, но и самата светлина на деня и респективно на битието, неговата изпълненост със сетивно осезаеми форми и очертания, неговата призивна и жизнерадостна еротика, неговото-вакханално безгрижие – всичко това се оказва само прикритие, само маска, която идентифицираният като „смърт“ поет свлича от лицето на деня – и респективно от лицето на живота. Самото екзистенциално познание за живота като *мъртвеене* се оказва могъщият демаскиращ фактор – стиховете, провидели скрижалните тайни на живота като съсъд на смъртта, се предхождат от не по-малко драматичното лично изживяване на духовното пространство като ентропия и умъртвяване – и на светлината като лукава маска пред лицето на вечния мрак. В изповедта на лирическия герой от „Маска“ – изповед пряко изразена и затворена в кавички – се споделя следният екзистенциален опит:

*„Мъртвеса –
ти каза истината; рано в студ*